

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:
szombaton és egyes rendki-
vüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:

Városi közlevéltár (városház,
földszint 7. sz. Ide küldendők
a kéziratok.

KIADÓHIVATAL:

Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. Ide küldendők
az előfizetési díjak és hirde-
tések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. ♦♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

A világitási vállalat zárószámadata

Debreczen sz. kir. város világitási vállalatának 1907. évi zárószámadata igen szép üzleti eredményt mutat. A vállalat azonban nemcsak ezért érdemel dicséretet, hanem első sorban azért, mert városunk közvilágítása nem hagy fenn semmi kívánni valót. A nagy közönség érdekei össze vannak egyeztetve az üzleti érdekekkel és a vállalat vezetése a legjobb és legszakavatottabb kezekbe van letéve.

A vállalat 1907. évi zárószámadásának jelentése így hangzik:

Tisztelettel betérjesztjük Debreczen sz. kir. város világitási vállalatának 1907-iki VII. üzletéről szóló számadásait, mérlegét, leltárát és kimutatásait. A lefolyt év a nyugodt és biztos fejlődés éve volt és úgy műszaki, mint pénzügyi tekintetben kielégítő haladásról adhatunk számot. A szokott szigorú elvek szemmel tartásával készített zárószámadásunk 170,153 kor. 87 fillér tiszta hasznót tüntet fel az előző évi 158,369 kor. 23 fillérrel szemben.

Könyveink tanúsága szerint a világitási vállalat vagyona az őrizetére bízott Balogh Mihály-féle alapítványon és óvadékokon kívül 1907 december 31-én 815,062 kor. 97 fillér volt, tartozása pedig 172,808 kor. 22 fillér. A vagyonból az ingatlan gyár, csőhálózat és tartozékai 491,583 kor. 21 fillért, a készpénz és takarékbetétek 114,980 kor. 34 fillért, a különböző leltárak és költségek pedig 208,499 kor. 42 fillért képviselnek. Ez utóbbiak között szerepel az a 45,000 korona, mely a közgyűlés határozata értelmében a tiszta jövedelem felosztásából fogja megilletni a házipénztárt, de amelyet már az év folyamán előre befizettünk. A tartozásként kitüntetett összeggel a városnak tartozunk és pedig 122,808 kor. 22 fillérrel a világitási alapítványért és 50,000 koronával a takarékpénztári függő kölcsön maradványáért. Egyéb tartozásunk nincs.

A vállalat tevékenysége a csatolt kimutatásokból főbb vonásaiban megítélhető. A légszuszgyárban nagyobb mérvű új építkezéseket nem fogantatottunk, az utca hálózatot összesen 640 méterrel növeltük, a lámpákat azonban a régi vonalakon is szaporítottuk, úgy hogy számuk 38-al 980-ra emelkedett. Az év folyamán az egész hálózatot kerek 52 kilométer hosszban gondosan megvizsgáltuk és megelégedéssel jelenthetjük, hogy csőhálózatunk állapota kifogástalan volt. Összesen 16 esetben találtunk csekély mérvű gázszivárgást meglazulás következtében, de sem csőtörés, sem rozsdamarás nem volt észlelhető sehol. A termelt gáz minősége is kifogástalan volt egész éven át, a köztudomás szerinti szigorú ellenőrző mérések átlagban 15-65 gyertyafényt mutatnak a köteles 14-el szemben, a 20 $\frac{m}{m}$ minimális nyomás helyett 44-52 $\frac{m}{m}$ állott rendelkezésre, az átlagos fajsúly 0.421, a szén-savas tisztálanság a megengedett 3% helyett csak 2.19% volt, az ammoniak a megengedhető mennyiségnek mélyen alatta maradt, kénes tisztálanság pedig egyáltalában nem fordult elő.

Az áruszámlánál, — mely főképen a fogyasztóknál elkészített berendezéseket foglalja magában, — az előző években mindig jelentkezett némi kis haszon. Sok nem! mert e munkálatok árát lehetőleg az önköltségben igyekeztünk meg-

állapítani, hogy ezáltal a gázvilágításra való berendezkedést megkönnyítsük a közönségnek. Az elmúlt évben aztán, mint a nyereség-veszteség számla mutatja, ötezer koronát meghaladó veszteség állott be e téren, aminek oka az volt, hogy a munkabérek és anyagárak nagyot emelkedtek, ellenben mi nem akartuk egységárainkat emelni épen a közönség érdekében, hanem inkább elszenvedtük e hiányt és egyéb gyártási ág hasznából fedeztük.

1907 tavaszán megkezdtük villamos telepünk építését. Év végéig a központi telep épületei és a városi hálózat legnagyobb részt elkészültek, a gépek pedig a budapesti gyárakban munka alatt állanak. Remélhetőleg a nyár folyamán már élvezheti a város közönsége a mű létesítésével járó előnyöket. Már eddig is szép számmal létesültek berendezések fogyasztóknál és az érdeklődés bizonyára csak emelkedni fog. Az év folyamán munkásaink nyugdíj intézményének még 1906-ban megkezdett munkálatai is előrehaladtak, óhajtott volna, hogy mielőbb be is fejeztesenek úgy a város, mint a munkások javára.

A 170,153 kor. 87 fillérnyi üzleti haszoneredmény felosztására tisztelettel javasoljuk, hogy a világitási szabályzatban előírt jutalékok kifizetésére fordítsassék 17,015 kor. 38 fillér, a házipénztárnak adassék át . . . 45,000 kor. — fillér, az értékcsökkenési tartalékhoz tétessék 49,482 kor. 33 fillér, ami által az értékcsökkenésre irt összegek 491,583 kor. 21 fillérre emelkednek és így az egész légszuszgyár és utcai hálózat értéke teljesen le lesz írva.

Végül pedig a maradvány . . . 58,656 kor. 16 fillér a tartalékhoz csatoltassék, mely ekkép 88,656 kor. 16 fillérre emelkedik és amelynek rendeltetése lesz a légszuszgyár esetleges nagyobb rendkívüli szükségletének, vagy befektetésének fedezése is.

Tisztelettel kérjük a tekintetes Tanácsot, méltóztassék ezen jelentésünket és számadásainkat megvizsgálni, elfogadni és a törvényhatósági bizottsági közgyűlés elé terjeszteni és nekünk az 1907-ik évről a felmentvényt megadni.

Debreczen, 1907 december 31.

Körner Adolf,
tanácsnok, elnök.

Debreczeni Jenő,
gépészmérnök, igazgató.

18,217/908.

Kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

IV. 3. sz.

Miniszteri rendelet.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1908. évi 18,127. számú rendelete a mérték-hitelesítői szakvizsga tárgyában.

A mértékeknél, ezek használatáról és ellenőrzéséről szóló 1907. évi V. törvénycikk 22. §-a értelmében, ezen törvény életbe lépte után mérték-hitelesítői minőségben csakis oly magyar állampolgár lévén alkalmazható, aki a mérték-hitelesítői szakvizsgát sikeresen letette: az idézett törvény-szakaszban nyert felhatalmazás alapján e szakvizsgák szabályzatát az alábbiakban állapítom meg:

I. A mértékhitelítői szakvizsgára jelentkezés előfeltételei és a folyamodás módja.

1. §.

Az 1907. évi V. törvénycikk 22-ik §-a által előírt mértékhitelítői szakvizsga az ugyanezen törvény 23-ik §-ában említett Magyar Királyi Központi Mértékügyi intézet kebeléből alakított vizsgáló-bizottság előtt teendő le.

Mértékhitelítő szakvizsgára jelentkezhetnek a) az 1907. évi V. törvénycikk 22-ik §-ának második bekezdése értelmében mindazok, akik a magyar szent korona országainak területén állami felső ipariskolát sikeresen végezték, vagy ennél magasabb rendű műszaki képesítéssel bírnak; b) ugyanezen törvény idézett §-ának harmadik bekezdésében foglalt rendelkezés alapján átmenevőleg azok is, kik a törvény által előírt ezen elméleti előképzettséggel nem bírnak ugyan, — de a törvény kihirdetésének időpontjában mint hitelítők máris alkalmazásban állottak, vagyis az 1874. évi VIII. törvénycikk alapján kiadott vizsgaszabályzat értelmében hossz mérték, folyadék mérték, hordók, száraztárgyak mérésére szolgáló úrmértékek, súlyok és mérlegek hitelítéséből, tehát u. n. teljes képesítési bizonyítvánnyal rendelkeznek.

2. §.

A mértékhitelítői szakvizsgára jelentkezők szakályszerűen felbélyegzett folyamodványukat a magyar királyi központi mértékügyi intézet igazgatójához intézve, nevezett intézetnél kötelesek beadni.

A jelentkező köteles folyamodványához az alábbi okmányokat csatolni:

- a) születési bizonyítványát;
- b) az előző szakasz második bekezdésében körülírt előképzettséget igazoló okmányokat;
- c) az előző szakasz második bekezdése b) pontjának esetében azon okmányt, amelyből megállapítható, hogy a vizsgára jelentkező egyén már az 1907. évi V. törvénycikk kihirdetésének időpontjában, vagyis 1907. évi január hó 12-én mértékhitelítői minőségben alkalmazva volt;
- d) községi erkölcsi bizonyítványát;
- e) az eddigi foglalkozását igazoló okmányait.

A beérkezett folyamodványok alapján az állami központi mértékügyi intézet igazgatója a jelentkezőknek, a folyamodványban e részben kifejezett óhaj lehető figyelembevételével, kijelöli azon m. kir. mértékhitelítő hivatalt, amelynél a jelölt 2 hónapi mértékhitelítési gyakorlatot folytatni tartozik olyképpen, hogy ezen időből legalább 2 hét az 1907. évi V. törvénycikk 20. §-ban szabályozott időszakos hitelítési eljárás elsajátítására fordítandó.

Az illető állami mértékhitelítő hivatal vezetőjének a gyakorlat sikeres befejezésére vonatkozó jelentése alapján a központi mértékügyi intézet igazgatója a jelöltet végzésileg értesíti a vizsga helyéről és határnapjáról, amely határnap a beérkezett jelentéstől számított 3 hónapon belül tűzendő ki.

II. A mértékhitelítői szakvizsgák rendje.

3. §.

Az írásbeli és szóbeli részből álló s csakis ezen sorrendben letehető vizsga rendszerint a m. kir. központi mértékügyi intézetnél Budapesten magyar nyelven, amennyiben pedig Horvát-Szlavonországok területén alkalmazandó, illetve ott betöltendő mértékhitelítői állásra pályázó jelöltrekről van szó, úgy Zágrábban, az oda kiszálló a kereskedelmi miniszter által kirendelt műszaki képzettségű horvát tolmácssal kiegészített vizsgáló-bizottság előtt horvát nyelven tartatik meg.

4. §.

Az írásbeli vizsga során a jelölt által megoldandó feladatot a vizsgáló-bizottság tüzi ki.

Az egyes jelölteknek kiosztott feladatok a jelen szabályzat 16. §-a értelmében vezetendő vizsgálati naplóba bevezetendők. Az írásbeli vizsga zárt ajtók mögött, teljesen elkülönítve vagy hivatalos felügyelet mellett a m. központi mértékügyi intézet igazgatója által rendelkezésre bocsátott vagy általa meghatározott segédkönyvek használatával, egyhuzamban tartandó meg. Az írásbeli vizsga időtartamát a feladványok természetéhez képest az intézet igazgatója állapítja meg, ezen idő azonban 6 óránál hosszabb nem lehet.

5. §.

A szóbeli vizsga nyilvános s az egész vizsgáló-bizottság jelenlétében a 9. és 10. §§-okban meghatározott tárgyi sorrendben tartatik meg.

III. A mértékhitelítői szakvizsgák anyaga.

6. §.

Az írásbeli vizsga egyrészt a mértékhitelítés körébe vágó kombinált számtani, mértani és természettani feladatok megoldásából, másrészt a mértékhitelítési közigazgatás körébe eső fogalmazványok megszerkesztéséből áll.

7. §.

A szóbeli vizsga tárgyai a következők:

- a) a méterrendszer ismerete;
- b) a mértékhitelítési eljárás;
- c) a mértékügyi közigazgatás;
- d) a hordójelzési eljárás.

8. §.

Azon jelöltek, kik az 1907. évi V. törvénycikk 22-ik §-a által általában előírt s a jelen rendelet 1. §-nak a) pontjában is megjelölt elméleti előképzettséget kimutatni ugyan nem tudják, de az 1. §. b) pontja alapján mégis hitelítői vizsgára bocsáthatók, az írásbeli vizsgálat sikeres kiállása esetén a fenti 7-ik §-ban felsorolt tárgyakból való megvizsgálásukat megelőzőleg még a következő tárgyakból és pedig az itt megállapított terjedelemben tartoznak vizsgát tenni:

a) *Szerkezeti rajz.* Az ábrázoló mértan elemeinek ismerete — oly mérvben, hogy a jelölt a hitelítés alá kerülő mérőeszközök szerkezeti rajzát megértse és megértetni tudja.

ményének megbirálása és egybevetése alapján szavazattöbbséggel határoz. A szavazásban az elnök is mindenkor részt vesz.

14. §.

A vizsgáló bizottság a vizsga sikertelensége esetén a vizsga eredménye felett hozott határozatában intézkedik a felől is, hogy a jelölt a vizsgát melyik részét, az írásbelit-e vagy a szóbelit, a szóbeli vizsga mely tárgyait vagy az egész vizsgát tartozik-e ismételni, valamint meghatározza azon időpontot, melynek eléréstével a vizsga megismételhető.

Mértékhitelítői szakvizsga rendszerint csak egyszer ismételhető.

Másodszori ismétlésre csak a kereskedelemügyi miniszter adhat engedélyt.

Minden ismétlő vizsga alkalmával is mindenkor a teljes vizsgadíj fizetendő.

15. §.

A mértékhitelítői vizsga eredményes letételétől a m. kir. központi mértékügyi intézet a jelölt részére az összbírálatot magában foglaló s ehez képest azt jelesen, jól vagy kielégítően képesítettnek nyilvánító bizonyítványt állít ki.

A bizonyítvány bélyegköteles.

16. §.

A mértékhitelítői szakvizsgákról rendszeres napló vezetendő, amely minden évben újra kezdődő folyószámmal a vizsgázók nevét, korát, születési helyét, vallását, eddigi foglalkozását, a jelen szabályzat 1. §. a), vagy az 1. §. b) pontja szerinti előképzettségét, a vizsga idejét, az írásbeli vizsgán megoldott feladat tárgyát, az írásbeli és a szóbeli vizsga eredményét, a 15. §. értelmében nyert képesítést, a vizsgáló bizottság tagjainak nevét s esetleg ama körülmény felemlítését tartalmazza, hogy a jelölt a vizsgát ismételte.

VI. A mértékhitelítői szakvizsga.

17. §.

A mértékhitelítői szakvizsgák a m. kir. központi mértékügyi intézetnek felsőbb műszaki képzettségű tisztviselői sorából alakított 3 tagú vizsgáló bizottság előtt teendők le.

E bizottságnak hivatalból elnöke a m. kir. központi mértékügyi intézet igazgatója, akadályoztatása esetén annak helyettese. A bizottság többi két tagját az elnök jelöli ki a mértékügyi intézet tagjainak sorából.

A bizottság tagjai minden vizsgázó után ezen intézet pénztárából kifizetendő 10 korona tiszteletdíjban részesülnek.

Ugyanezen tiszteletdíj jár a 3. §-ban körülírt esetben Zágrábban tartandó vizsgáknál közreműködött horvát tolmácsnak is.

Álmeneti intézkedések.

18. §.

Azok, akik a mértékhitelítői szakvizsgát az 1908. év folyamán letenni óhajtják, ez iránti folyamodványaikat legkésőbb 1908. július hó 1-éig az

állami központi mértékhitelítő m. kir. bizottság igazgatójához benyújtani kötelesek.

Később beérkező folyamodványok figyelembe vételt nem igényelhetnek.

19. §.

A végből, hogy a jelen szabályzat 2-ik §-ában előírt gyakorlatot az 1908. évben vizsgát tevő jelöltek is megszerezhessék, ezek részére 1908. augusztus hó 1-étől kezdődőleg két hétig tartó előkészítő tanfolyamok fognak tartatni.

20. §.

Ugy a szakvizsga napjáról, valamint a tanfolyamon való részvétel idejéről az állami mértékhitelítői bizottság igazgatója a jelölteket végzősileg értesíti.

21. §.

A jelen szabályzat által a m. kir. központi mértékügyi intézetre s annak igazgatójára bízott teendők az 1907. évi V. törvénycikk életbeléptéig, illetve a nevezett intézet szervezéséig az állami központi mértékhitelítő m. kir. bizottság, illetve annak igazgatója által lesznek foganatosítandók.

Jelen rendeletem kihirdetése napján lép hatályba.

Budapest, 1908. évi március hó 19-én.

Kossuth.

A rovarok irtása.

A gyümölcstermelőnek legfőbb bajt okoznak a különböző és sokszor milliárd számra megjelenő kártevő rovarok és penészgombák. Irtóztató küzdelem az, amelyet az ember ezek ellen folytat. Harc a gyümölcsfa léteért. Ebbe a harcba sok mindenféle fegyvert használ az ember, gyilkoló mérgeket: bordóilét, thanathont, azurint, gálickeverékeket, legujabban pedig a karbolineumot. Az Országos Magyar Kertészeti Egyesület gyümölcsészeti szakosztályában dr. Fischer Samu e nevezetes szerről, amelylyel ma még nem vagyunk teljesen tisztában, nagyobb szabású tanulmány után előadást tartott. Ismertette mindazokat a kísérleteket, amelyek úgy itthon, mint a külföldön végeztek, s be is mutatott gyümölcsfa ágakat és galyakat, amelyek a karbolineummal lettek kezelve. Fischer Samu tanulmányából összegezve az eredményt, kitűnik, hogy a kereskedelemben előforduló karbolineum nem mindegyike való a fa bekenésére és permetezésére, sőt sok káros hatása, a fát elpusztítja, e miatt csak ama karbolineum fajtákat ajánlja, amelyek a kísérletezőknek jó eredményt adtak. Ilyenek: a R. Avenarius és C. karbolineuma. Ezzel végezték a kísérletek legnagyobb részét. Andernach és Link-féle végül az Avenarius után készült magyar karbolineum, amely 50% tiszta karbolineumot és 50% szappant tartalmaz s így vízzel keverhető. Tisztán többen használták a karbolineumot komma bacillus, vértetű és az almafa rákja ellen jó eredménnyel.

10–25% keverékkel a fák permetezve, ugyanezt az eredményt adták és pedig télen 6-szor, ködszerűen permetezve. Paizstetvek minden faja, vörös pók, levéltetvek tojásai ellen és a kagylós paizstetű ellen, miután a karbolineum a kagyló alá hatol és megöli a paizstetveket.

5–6% keveréket használtak a keménymagu gyümölcsfák permetezésére, továbbá diszcserjék és tülevelű fák permetezésére.

Nyáron azonban nem szabad ilyen erős keverékkel permetezni, legfeljebb 1/2–2% ig, szintén lisztharman, fusicladium, levéltetvek, atkák és molyok ellen, ilyen százalékos keverék használható a veteményes kertben és diszkertészetben.

E permetezést azonban csakis ködszerűen, hirtelen elhuzva a levél felett kell végrehajtani.

Kerülendő azonban tiszta karbolineummal a fák bimbóinak, fiatal hajtásoknak bekenése, mert ezek elpusztulnak.

Kerülendő a fák bekenésénél a tiszta karbolineummal a leválandó kérgék letisztítása, a fákon friss sebet vágni, miután a karbolineum a friss seben $1\frac{1}{2}$ cm.-re is elpusztít minden élő sejtet és így a fát is elpusztíthatja.

Kerülendő rácsos fáknál, különösen ha fal mellett állanak, a falat karbolineummal bekenni, mert a belőle kipárolgó gázok a rácsos fát megölik.

Ép így kerülendő a karbolineummal bekent kerítés mellé fákat ültetni. Hasonló okból nem szabad zárt helyen permetezni; mivel a gázok a tenyészetet elpusztítják.

Nem szabad oly deszkából melegágyat készíteni, amelyek karbolineummal vannak konzerválás szempontjából beitatva, mert itt is, ha a nap reá süt, gázok fejlődnek és elpusztítják a tenyészetet.

Ujabban Pékrun éveken át végzett rendszeres kísérleteit közölte s ezek szerint az oldható karbolineumokat ajánlja, mint a L. Webel arbolineumot, Avenarius dendrinjét, Lohse és Rothe lohsolját és Schacht A jelű téli és B jelű karbolineumát nyári használatra. Télen át 10%-os oldatban, nyáron át pedig $\frac{1}{2}\%$ oldatban permetezve a fákat, teljesen megtisztítják a kártékony rovaroktól.

A kísérletek még koránt sincsenek befejezve, az érdeklődő közönséget ezért tehát óva intjük, hogy mindenféle karbolineumot nagybani kísérletezés szempontjából használjon, miután szomorú tapasztalatok vannak, amidőn egész kertészetek helytelen alkalmazás miatt egészen tönkre mentek. Az Országos Magyar Kertészeti Egyesület dr. Fischer Samu tanulmányát felterjesztette, a m. kir. földművelésügyi minisztériumhoz, azzal a kérelemmel, hogy e nagyfontosságúnak ígérkező szert nagyobb mértékben tanulmányoztassa. Különben is az állami telepeken a karbolineummal kísérleteznek és így remélhető, hogy nemsokára végérvényes véleményt alkothatunk a karbolineum hasznáról. A közérdek szempontjából fölkérjük mindazon olvasóinkat, akik esetleg a karbolineummal kísérleteket végeztek, hogy az eredményről bennünket értesíteni sziveskedjenek.

Debreczen sz. kir. város érvényben levő Szabályrendeletek gyűjteménye.

Kiadja: A városi tanács.

Debreczen sz. kir. város érvényben levő szabályrendeletei mind ez ideig nem lettek időszaki sorrendben összegyűjtve és kiadva. A városi tanács a tekintetes törvényhatósági bizottsági közgyűlés 282—1897. sz. határozatát hajtotta végre, midőn ezen gyűjteményt kiadta. A gyűjtemény 61 szabályrendeletet tartalmaz keletkezésük szerint. A szabályrendeletek címe a következő:

A száraz- és szélalmok körüli közbiztonsági eljárásra vonatkozólag.

A házaló-kereskedésnek megtiltása tárgyában.

A korcsmai hitel tárgyában.

A magánhirdetmények tárgyában.

A zsidóskodásról.

A foglalkozást közvetítő és cselédszerző intézetekről.

A lakbérletről.

A kéményseprési iparról.

A közuti vasutára vonatkozólag.

A közegészségről és köztisztaságról.

A bordély ügyről.

Az országos közmunkaügy és törvényhatósági utak kezelésére vonatkozólag.

A betegségben vagy szellemi fogyatkozásban szenvedő és munkaképességét egy év alatt vissza nem nyert tisztviselővel, segéd- és kezelőszemélyzete tagjaival szemben követendő eljárás szabályozása tárgyában.

Az 1886. évi XXIII. t.-c. 1. §-a utolsó bekezdésének

rendelkezése szerint a fegyelmi eljárást megelőző vizsgálat elrendelése után hivataláról lemondott választott tisztviselővel szemben követendő eljárás iránt.

Az 1877. évi XX. t.-c. és a nagyméltóságú m. kir. belügyminiszter urnak 47,046—1876. szám alatt kelt körrendelete folytán a gyámoltak és gondnokoltak pénzei és pénzürtékei kezelésére nézve.

Legeltetési szabályrendelet.

A testiétség és közbiztonság, közrend és csend, közszemérem, továbbá a tulajdon elleni rendőri kihágások tárgyában.

A tűzrendészetről és tűzoltásról.

A fejős tehének tögyének mesterséges nagyobbitása tilalmáról.

A járványos betegségek ellen teendő óvintézkedések tárgyában.

A város némely utcáinak szépitése tárgyában.

A sertéshizláló telepek engedélyezéséről és a város közelében levő sertéshizlálók átalakításáról.

A telepedés, a községi kötelékbe felvétel és az ezért követelhető díjak megállapítása tárgyában.

A bérkocsi iparról.

Kocsikázás és lovaglás tárgyában.

Az éneklő madaraknak vadászaton kívül való megóvása tárgyában.

Trágya, hó és üzleti hulladékok lerakó helyének kijelölése és kezelése tárgyában.

Az építő anyagok méreteinek megállapítása.

Homok- és Csapó-kertekre nézve.

A szőlőragya (peronospora viticola) ellen való védekezésre.

A közbiztonság használatáról, továbbá a husvágásról és husmérésről.

A színházak tűzbiztonsága tárgyában.

A gyalogjárdáknak rongálástól megóvása tárgyában.

A fogadó (szállásadás), vendéglő, kávéház és kávémérési jogokról.

Tisztviselők, segéd- és kezelőszemélyzet, valamint állandóan alkalmazott szolgák nyugdíjintézetének szabályai.

A városi egységes borfogyasztási illeték tárgyában.

A nyilvános vigalmak, mutatóványok, előadások rendezése tárgyában.

Építési rendszabályok.

Az építési szabályok kiegészítésére.

A vidéki hus behozatala, valamint annak és a helybeli nem iparosok által vágott állatok husának elárúsítására vonatkozólag.

A város szabályozandó területe határának megállapítására.

A korcsmákról, sörházakról és pálinkamérésekről.

Földbirtokok határainak jelzése tárgyában.

A féláru menetjegy váltására jogosító arcképes igazolványoknak hivatalos küldetések alkalmával való kötelező használata tárgyában.

Az ebtartásról, valamint az ebdüh kifejlődésének és továbbterjedésének meggátlása tárgyában.

Borellenőrző bizottság szervezeti szabályzata és ügyrendje.

Szépitési és kisajátítási-alap létesítése és kezelése tárgyában.

A város határában a tulajdonos személyében bekövetkezett változás alá esett ingatlanok telekkönyvi átírásiért fizetendő városi átírási díj tárgyában.

A város tereinek és utcáinak újra elnevezése, valamint az új házszámok tárgyában.

Debreczen sz. kir. város törvényhatóságának szervezeti szabályzata.

Fogyasztott bor- és égetett szeszesitalok után fizetendő városi bor-, illetve szeszfogyasztási adópótlék kivétele, beszedése, ellenőrzése és kezelése tárgyában.

Az éjjeli szállásadásról.

A vagyonleltár egybeállításánál és nyilvántartásánál követendő eljárásról.

A vásárok és nyílt piacok tartása tárgyában.

A 15 éven aluli gyermekeknek a nyilvános mulatóhelyektől való távoltartása tárgyában.

A hordáripárnak [1884. évi XVII. t.-c. 10. §-ának F) pontja] Debreczen sz. kir. város területére való gyakorlása tárgyában.

A város területén levő földbirtokok határjelzése tárgyában.

Az állatok védelméről.

A sütő, cukrász, mézeskalácsos és cukorkakészítő ipar gyakorlása.

Utimesterek szolgálati viszonyairól, minőségéről és hivatalos teendőiről.

A város alkalmazásában levő utkaparói intézményről, az utkaparók szolgálati viszonyairól, minőségükről, teendőikről és javadalmazásaik megállapításáról.

Az állandó népnevelési bizottság szervezetéről.

Ajánljuk ezen hézagpótló gyűjteményt olvasóink figyelmébe.

Hanyatlík-e az emberiség?

Ezzel az érdekes kérdéssel — fizikai tekintetből — foglalkozott Haycraft angol tudós s arra az eredményre jutott, hogy bizony a kultúrnépek határozottan satnyulnak.

Fizikai tulajdonságon nemcsak a testi erőt, egészséget, szépséget, kitartást érti Haycraft, hanem a velük szorosán összefüggő, de már az erkölcsi élet határát is érintő tulajdonságokat is, mint a bátorságot, akaratot, életkedvet. A hanyatlásnak sok oka van. Egyik az orvostudomány haladása, mert ma már a születésétől fogva kevésbé életrevaló, satnya és beteges embert mesterségesen életben tartják. Ez nagyon nemes és humanus dolog, de a humanizmus itt ellentétbe kerül a faj nemesezésének érdekével.

Másik ok az idegrendszer rendellenességeinek öröklődése. Az átöröklés mind nagyobb szerepet játszik a mai tudományban, amikor az emberek jellemének, tetteinek megítéléséről van szó. Oly családokban, melyek hajlanak az idegbetegségekre, ez a hajlam a család különböző tagjainál különböző módon nyilvánul. Hogy azonban az örültek száma csakugyan növekvőben van-e, mint némelyek állítják, azt csak több nemzedéken keresztül folytatott statisztika alapján lehetne eldönteni.

Általános és helyes vélemény, hogy nagy veszedelmre van az emberi fajnak az alkohol. Sokan azonban azt állítják, hogy a szeszes italokkal való visszaélés nem oka fajunk satnyulásának, hanem következménye és jele. Az alkoholizmus hatására az angol tudós igen fontos tételeket állapított meg. Maga az iszákosság nem öröklődik oly mértékben, mint hinni szokták, de öröklődik a jellemnek az a gyöngesége, hogy nem bír kellően ellenállni a részegítő ital utáni vágyak.

Ami alkoholt s egyéb mérget az ember testébe fölvesz, az megrontja a születendő utód szervezetét is. Egy német író mondása szerint, az ősök részegsége az unokáknak okoz fájást.

Ezekon a tényezőkön kívül és náluk sokkal nagyobb mértékben járul hozzá az emberi faj satnyulásához a mai élet természetellenes volta. A mai világban alig van olyan foglalkozás, mely, mint például a mezőgazdaság, erdészet, vadászat

és halászat, melyben az ember természetesen keresné kenyerét. A művelt ember már gyermekkorában, az iskolában eltávolodik a természettől. Mikor aztán kilép az életbe, a zárt helyen, rossz levegőjű irodában, gyárban, lakószobában való élet, a testi erőfeszítés s a szabad levegő nélkülözése, az évek hosszú során át végzett egyforma, szellemtelen munka, továbbá a folytonos lázas izgalom, mind rontja, gyöngíti a testét-lelkét. Ehhez járul még az idegeket izgató szórakozás, melyre különösen a modern városi élet annyi alkalmat nyújt. Csoda-e hát, ha a szociológusok satnyulásról beszélnek?

Van még egy dolog, amivel ezt a satnyulást meg szokták okolni: az a tapasztalat, hogy a testileg és lelkileg kiváló embernek igen gyakran nincs utóda, s hogy a társadalom legmagasabb polcaira törő egyénnél és a legműveltebb társadalmi rétegekben a házasság föltételei mind nehezebbekké lesznek. S így az ilyen házasságok egyre ritkábbak. Ez azonban nagyrészt téves fölfogás. A legkiválóbb emberek igen gyakran egészen közép-szerű szülőktől s az alsóbb társadalmi osztályból származnak. Olyan családok, amelyek évszázadokon keresztül az ismeretlenség s a közép-szerűség homályában éltek, valamelyik ivadékukban sokszor igen kiváló, sőt világra szóló sarjadékkal lepik meg az emberiséget. Viszont kiváló, vagy éppen nagy embernek ivadéka sokszor visszaesik abba a közép-szerűségbe, amelyből elődét képessége kiemelte.

Hirek.

— **Közgyűlés** Debreczen város törvényhatósága f. hónap 8-án rendes közgyűlést tart Wessprémy Zoltán főispán elnöklésével. A közgyűlésre igen sok fontos ügyet készítettek elő a bizottságok és a városi tanács.

— **Névszerinti való szavazás.** Értesitem, hogy a legközelebbi bizottsági közgyűlésünkön névszerinti szavazással hozandó határozat végett a városi tanács által beterjesztve leendő: a Kolláth Mihály és neje helybeli lakosok tulajdonát képező Gólya-utca 2-dik számú házastelek megvételének ügye. (Névszerinti szavazás második ízben.) Debreczen, 1908 március 28. Kovács József, polgármester.

— **Gyámpénztári vizsgálat.** A héten gyámpénztári vizsgálat volt. Jelen voltak: Vecsey Imre főjegyző, Bészler Károly tb. főjegyző, árvaszéki elnök, Dóczy Emil dr. alügyész, Debreczeni Lajos bizottsági tag és a számvevőség kirendelt tagja. A bizottság mindent példás rendben talált.

— **Huszonötéves szövetkezet.** A debreczeni kölcsönsegélyző egyesület mint szövetkezet a jövő évben üli meg huszonötéves fennállását. Ez alkalommal az igazgatóság megirattja az egyesület történetét. A munka elkészítésével az igazgatóság lapunk felelős szerkesztőjét Koncz Ákos tb. tanácsnokot bizta meg.

— **A tanyai iskolák.** A debreczeni tanyai állami elemi népiskola gondnoksága március 30-án tartotta rendes havi ülését Kovács József polgármester elnöklésével. A két új tanyai iskolában már megkezdődtek az előadások.

— **Lovassy Szakáll Károly halála.** Lovassy Szakáll Károly, városunk adóügyosztályának főnöke március hónap 29-én elhunyt rövid betegség után. A megboldogult egyike volt a város legrégebbi tisztviselőinek. Negyvenhét éven keresztül szolgált a várost lankadást nem ismerő szorgalommal. Előkelő biharvármegyei családból eredt 1835-ben. Iskolái végzetével gazdálkodott, 1866-tól pedig minden megszakítás nélkül a városi adóügyosztályánál dolgozott különböző rangfokozatban egész 1884-ig, midőn adóügyosztály főnök lett. Kedves, szeretetreméltó uri

modora sok jó barátot és tisztelőt szereztek neki, nem csoda tehát, ha osztatlan i gaz részvét kísérté sirjába. Temetése március 31-én nagy részvét mellett ment végbe, melyen a városi tanács és a tisztikar is jelen volt. A város a megboldogult ravatalára sárgakék szalagos koszorút helyezett és gyászbaborult özvegyéhez részvétlevelet küldött. Áldás és béke legyen hamvai felett.

— **A Liga gyermeknapja.** A Liga ez idei gyermeknapját április 3-án és negyedikén tartotta meg fényes anyagi eredménnyel. Az emberszeretet eme főnséges munkáját Wessprémy Zoltán főispán nemes lelke irányította, ki heteken fáradozott az emberbaráti cél sikere érdekében. Lapunk jövő számában visszatérünk ezen áldásos működés méltatására.

— **Tisztviselők összeférhetlensége.** A belügyi kormánynak a városi tisztviselők összeférhetetlen mellékfoglalkozásaira vonatkozó rendeletét tárgyalván a Tanács és úgy határozott, hogy felhívást intéz a tisztviselőkhöz, hogy a bankoknál, szövetkezeteknél és vállalatoknál viselt állásaikról tegyenek jelentést.

— **A nagyerdei fürdő átadása.** Balkányi Ede dr., a nagyerdei városi fürdő bérletét a nagyerdei fürdő bérletétől a belügyminiszter felmentette, illetve a közgyűlésnek idevonatkozó határozatát jóváhagyta. A városi tanács intézkedéséből az átadás március 31-én történt meg a mérnöki hivatal közbenjárásával és így a fürdő április 1-én ismét a város kezelésébe került.

— **Halálozás.** Egy nemeslelkű aranyshivü és női erényekben gazdag urasszonyt temettünk el március 31-én: özv. hanckensteini Hanke Leonét, Hanke Leo volt főkapitány özvegyét. A megboldogult 90 évet élt. Egész életét az édesanyai és női kötelességeknek szentelte, házának boldogságát ápolta féltő gondnal és önfeláldozó szeretettel. Életének utolsó napjait megőrizte lelkének frissességét, mondhatatlan édes érzéssel függve gyermekein, akik édes anyjuk szerető szívének melegénél sok szép napot láttak. Debreczen egész uri társadalma ismerte a nemes asszonyt, de ismerték és áldották jó lelkét a szegények is, akiknek jószágos nemtőjük volt. Utolsó napjait Budapesten élte Lajos fiánál és itt hunyta örök álmra szeméit, ranjongásig szeretett menyének ápoló karjai között. Porhüvelyét gyermekei hazahozatták. Áldás legyen a nemes urasszony emlékezetén és gyászba borult családját vigasztalja meg a gondviselés!

— **Beküldetett.** Vettük a következő levelet: »Te-kintetes Szerkesztő Ur! Becses lapja sok közérdekű cik-kelyt közöl. Méltóztassék tehát panaszomat közzétenni, amely abból áll, hogy a piac-utcai aszfaltjárón éppen abban az időben, mikor legnagyobb a járás-keles, gyermekkocsikkal tolonganak, ami a forgalmat akadályozza. Nem lehetne ezeket a sétakocsizásokat a piac-utcai fasorban tartani? Mert a kocsik nemcsak a járó-kelőknek okoznak bosszúságot, de a tolongás a kocsiban szendergő gyermekekre is veszélyes lehet. Tisztelettel Debreczen, 1908 április 2. Egy több gyermekes családapa«.

— **Reichmann Ármin elhunyt.** Reichmann Ármin nagyvállalkozó, városunk törvényhatóságának bizottsági tagja, a kiváló emberbarát, kinek jótékony-ságát mindnyájan ismertük, március 31-én hirtelen elhunyt Szatmáron 65 éves korában. Mint a debreczeni izraelita hitközség elnöke nagy érdemeket szerzett az izraelita templom és iskolák építése körül,

nagy áldozatokat hozva hitközségének javára. Nem kereste a nyilvánosságot, szerény volt egész életében és mesés szorgalmával és tisztos kezekkel szerzett vagyonából igen sokat juttatott emberbaráti és közművelődési célokra. Temetése nagy részvét mellett ment végbe április 2-án; az igaz embert a társadalom őszinte könnyei kísérték a sirjába.

— **Kérelem.** Debreczen sz. kir. város közlevéltári hivatala felkéri mindazokat, akiknek közelebbi vagy régebbi időben kiadott gyászjelentésük van, sziveskedjenek azokat megőrzés végett a levéltárnak átadni. (Városház, földszint 7. sz.).

— **Katonatartás váltáság.** A városi tanács ez uton is felszólítja azon háztulajdonosokat, kik a katonatartás kötelezettségét 1908 május 1-től 1909 május 1-ig megváltani óhajtják, ezen szándékukat a katonai és illetőségi ügyosztálynak május 1-ig jelensék be.

— **A kigyó-utcai lakosok kérelme.** A kigyó-utcai lakosok folyamodtak a városhoz, hogy tömessen be az utcai dísztelen árkot. A tanács legközelebb tárgyalni fogja a lakosok kérelmét.

— **Tűzrendészet.** A városi tanács elhatározta, hogy az érvényben levő tűzrendészeti szabályzatot akként fogja módosítani, hogy a kereskedők robbanó anyagokat csakis robbanástól mentes edényekben tarthassanak üzleteikben, vagy raktáraikban.

— **A hortobágyi telefon.** A vármegye alispánja több ízben megkereste a várost az iránt, járuljon hozzá a Hortobágyi telefon kiépítéséhez. Ez ügyben tegnap tárgyalt Kovács Gyula alispán Király Gyula gazdasági tanácsnokkal. Mivel azonban többféle terv került szóba és így az építés költségeit pontosan megállapítani nem lehetett, felkértek a váradi postaigazgatóságot, küldjön át egy szakértőt, aki a pontos számításokat készítse el.

— **A Hortobágy öntözése.** A Hortobágyon folyamatban levő öntözési kísérletek felügyeletével Sporzon Pál volt megbizva, akit a miniszter a debreczeni gazdasági akadémiától elhelyezett. Az öntözési munkálatok további felügyeletét Venics István gazdasági főkertészre bízták.

— **A törvényhatóságok a drágaság okairól.** A drágaság okainak kutatása közben egyre világosabban állapítható meg, hogy azok között leginkább a tulmagas mezőgazdasági vámok állanak első helyen. Az u. n. agrarius körök ezt természetesen körömszakadtig tagadják, viszont olyan tényezők, ahol a gyakorlati mezőgazdának döntő szava van, elismerésreméltó őszinteséggel vallanak színt. Így a pénzügyminisztérium által összehívott drágasági enquete elé terjesztett nagyszabású emlékiratában olvassuk, hogy Baranya, Csanád, Heves, Borsod stb. vármegyék — ahol tehát a gazdáknak a közvélemény kialakulására valóban jelentékeny befolyásuk van — az élelmickek behozatalának fokozása és kivitelüknek csökkenése mellett foglaltat állást. Sáros vármegye a lisztkivitel korlátozását sürgeti, több vármegye pedig a állatkivitel és a tojáskivitel eltiltását tartja szükségesnek, míg ellenben a külföldi élőállatbehozatalnak állategészségügyi rendszabályok által való korlátozását beszüntetni óhajtja. Legjellemzőbb azonban az, Baja, Székesfehérvár, Kolozsvár városok, valamint Arad, Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Krassó-Szörény, Somogy, Szepes, Torontál, Borsod stb. vármegyék törvényhatóságai a szerb és román hus- és állatbehozatal megengedését javasolták, mint amely az uralkodó drágaság leghathatósabb ellenszerének bizonyulna. A vármegyék nagyjelentőségű állásfoglalásában élénken tükröződik azon vigasztaló jelenség, hogy épenséggel nem vészett ki a mármár letűntnek vélt gazdasági liberalizmus. Azt azonban már nem helyeselhetjük, hogy a behozatal megkönnyítése mellett a kivitel korlátoztassék, mert hiszen minél nagyobb terjedelmű

az árucere hullámozása, annál egészségesebb árviszonyok alakulhatnak ki, mert a külföldi piacok irányzata nálunk is könnyebben és gyorsabban érvényesül. Ettől eltekintve, nem megvetendő az a haszon se, mely a jelentékenyebb áruforgalomból a kereseti viszonyok javulására és általán gazdasági életünk fejlődésére járul. Törvényhatóságaink azonban kétséget kizárólag bebizonyították, hogy gazdasági érdekeinket kizárólag a nemzet egyetemes érdekei szempontjából képesek megítélni.

— **Városi cselédközvetítő.** A cselédmizériák orvoslására rendkívül modern s más város tanácsának is példát szolgáltató intézményt rendszeresített Kolozsvar városa. Kolozsvar a házi cselédség körül tapasztalt bajok orvoslására s első sorban a cselédhiány ellensúlyozására városi cselédszerző intézményt létesített. A városi cselédszerző intézmény célja: a cselédszerződtesnél fölmerült bajok elhárítása érdekében a szolgálatadónak a cselédelfogadás, a cselédeknek a beszegődés körül való segélynyújtás; továbbá a cselédszerzésben a jelentkezők bősége és hiánya között az egyensúly föntartása s e célból a számfölötti cselédeknek az ország más részein való elhelyezése — és az esetleges cselédhiánynak az ország más vidékeiről cselédek behozásával való megszüntetése. — A cselédszerző intézet a város közönsége részére kiállított iparendély alapján működik s a cselédszerzési ipar gyakorlására vonatkozó városi szabályrendeletben megállapított közvetítési díjakat szedi és pedig az előre meghatározott bér egy havi összegének 10 százalékát oly módon, hogy — ha mindkét fél igénybe vette a közvetítést — 5 százalék a gazdát, 5 százalék pedig a cselédet terheli. Az intézet személyzete egy üzletvezetőből s a szükséges számban alkalmazandó helyszerzőkből áll. Helyszerzőkül a nőcselédek osztályában lehetőleg nőcselédek alkalmazandók. — Az új intézmény szakavatott vezetéssel hivatva van szanálni azokat a mizériákat, melyek a cselédközvetítés terén mindenütt ismertek.

Szerkesztői üzenetek.

D. T. L. urnak Budapest. A kívánt számokat a kiadóhivatal postára tette; a következő számok menni fognak.

K. Zoltán Nagyenyed. A megemlékezést köszönjük. Abban a bizonyos dologban véleményét nem mondhatunk, mert távol állunk a mozgalomtól, melynek célját igazán nem ismerjük.

F. Szatmár. Régen nem hallottunk semmit Szatmárról. A Városok Lapját, melyben a kérdéses cikkely volt, még a múlt héten elküldtük. Azt hiszem megérkezett. Örömmel jelezzük, hogy több érdekes levelet kaptunk, amiből joggal következtethetjük, hogy szavunk nem hangzott el a pusztában.

P. F. Helyben. Nem kell érte fizetni, mert a bizottsági tagok ingyen kapják.

R. K. A cikkelyt köszönettel vettük és alkalom adtán felhasználjuk, a személyes vonatkozások kihagyásával.

Hirdetések.

804/1908. eln.

Versenyárgyalási hirdetmény.

A debreczen—egri th. ut 3.028—14.385 km. szakaszának kiépítése alkalmával 31,431·5 m² utszekrénykiemelés és uttest rendezés, valamint 622·5 m² burkolat létesítése 8913 K 06 f; — 1226 db 10 tonnás vasuti kocsi leterhelése, 8189·18 m³ kőanyagának az uttesten elosztása, 628·63 m³ homoktermelése és az uton elosztása 10,704 K 04 f; — 320 drb tölgy kerékvető beállítással 960 K — f; — 3 drb beton műtárgy felépítése 1510 K 70 f; — 1 drb hid építése 5555K 39 f

összeg előirányzattal kiviendő munkák biztosítása végett a folyó évi április hó 7-én délelőtt 10 órakor Debreczen sz. kir. város polgármesterének hivatalos helyiségében zárt írásbeli ajánlatok útján versenytárgyalás hirdettek.

Felhivatnak ennél fogva vállalkozni kívánók, hogy ajánlataikat a fent említett hivatalhoz címezve legkésőbb a tárgyalás napjának d. e. 10 órájáig nyujtsák be. A később beérkezett ajánlatok, valamint a távirati-, vagy utóajánlatok figyelembe nem vehetők.

Az ajánlatok öt pecséttel ellátott zárt borítékban adandók be. A címzés felett világosan kiirandó az utvonal és a munka neve, amelyre az ajánlat vonatkozik.

A benyújtott ajánlat vissza nem vonható. Az ajánlattevő a beadás napjától számított 8 hétig kötelezettségben marad.

Az ajánlatok a kiírási csoportok szerint teendők.

Ugy az ajánlat, mint ennek mellékletei szabályszerűen bélyegzendők és ajánlattevő által sajátkezűleg aláírandók.

A bánatpénzeknek Debreczen sz. kir. város házipénztárába történt befizetését igazoló nyugta az ajánlathoz csatolandó. Készpénz, vagy értékpapír bánatpénzül az ajánlathoz nem csatolható.

A csatolandó bánatpénz 445 K 65 f; 535 K 20 f; 48 K — f; 75 K 53 f; 277 K 77 fillérben állapítatik meg.

Az el nem fogadott ajánlatok mellé csatolt bánatpénz csak akkor fog visszaadni, midőn az árlejtés eredménye felett döntés történik.

Hajdu vármegye és Debreczen sz. kir. város főispánja.

80.
1908. vrs. szám.

Pályázati hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város törvényhatóságánál lemondás folytán megüresedett s kinevezésem útján betöltendő építési állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Ez az állás évi 3600 korona fizetés, 600 korona lakpénz és 1000 korona működési pótlékból álló javadalmazással van egybekötve.

Felhivom mindazokat a magyar állampolgárokat, kiknek a m. kir. József műegyetem által kiállított, vagy ez által honosított építési oklevelük van s ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az említett oklevéllel, vagy annak hiteles másolatával, továbbá az eddigi gyakorlatukat igazoló bizonyítványokkal felszerelt pályázati kérvényeket hozzám folyó évi április hó 15-ik napjának délután 5 órájáig nyujtsák be.

Meg kívánom említeni, hogy a város szervezési szabályzatának átdolgozása, mely a fizetések rendezését is felöleli, munkálat alatt van s így remélhető, hogy a most pályázat alatt lévő állás javadalma is emelkedni fog.

Debreczen, 1908 márczius hó 25-én.

Weszprémy Zoltán,
főispán.